

LIIKENNE- JA POTILASVAHINKOLAUTAKUNNAN TOIMINTAKERTOMUS 2021

YLEISTÄ

Vuosi 2021 oli liikenne- ja potilasvahinkolautakunnan ensimmäinen toimintavuosi aiemmin erillään toimineiden liikennevahinkolautakunnan ja potilasvahinkolautakunnan yhdistyttyä 1.1.2021 lautakunnasta säädetyn lain (959/2019) ja asetuksen (756/2020) mukaisesti.

Liikenne- ja potilasvahinkolautakunta on riippumaton ja puolueeton liikenne- ja potilasvahinkoasioita käsittelevä oikeussuojaelin. Lautakunnan tehtävänä on antaa ratkaisusuosituksia ja lausuntoja yksittäisissä liikennevakuutuslain (460/2016), liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) ja potilasvakuutuslain (948/2019) mukaisissa korvausasioissa ja tarvittaessa myös yleisiä mainittujen lakien soveltamista koskevia suosituksia.

Lautakunnan tulee pyrkiä korvauskäytännön yhtenäistämiseen sekä liikenne- ja potilasvahinkoja koskevan yleisen tiedonsaannin edistämiseen tiedottamalla toiminnastaan ja ratkaisukäytännöstään

Valtioneuvosto nimittää sosiaali- ja terveysministeriön esityksestä lautakunnan puheenjohtajan ja yhden varapuheenjohtajan toistaiseksi ja muut varapuheenjohtajat sekä jäsenet viideksi vuodeksi kerrallaan. Puheenjohtaja, varapuheenjohtajat ja jäsenet nimitetään kummallekin osastolle erikseen.

Lautakunnalta ratkaisusuosituksia voi pyytää korvausasian asianosainen, kuten vahinkoa kärsinyt tai vakuutuslaitos. Lautakunta voi antaa lausuntoja myös tuomioistuimille.

Lautakunnassa on kaksi osastoa, joista toinen käsittelee liikennevahinkoasioita ja toinen käsittelee potilasvahinkoasioita. Osastot toimivat jaostoihin jakautuneina. Kummallakin osastolla on kolme jaostoa.

Yleiskokous käsittelee lautakunnan työjärjestystä, talousarviota, tilinpäätöstä ja tilintarkastajien valintaa sekä yleisiä lain soveltamissuosituksia koskevat asiat.

Yksittäisiä ratkaisusuosituksia ja lausuntoja koskevat asiat ratkaistaan osaston täysistunnossa tai jaostossa esittelystä. Täysistunnossa käsitellään asiat, joilla on laajempaa periaatteellista merkitystä lain soveltamisen kannalta.

Eräät asiat voidaan lautakuntalain 9 §:n mukaan ratkaista jaostokäsittelyn ulkopuolella, ja lautakunta voi jättää asian myös käsittelemättä lautakunta lain 8 §:n edellytysten täytyessä. Menettely on kirjallista. Asian käsittely lautakunnassa on maksutonta. Lautakunta on liikennevahinkojen osalta myös direktiivin 2013/11/EU mukainen tuomioistuimille vaihtoehtoinen riidanratkaisuelin (ADR-elin).

Lautakunnan toiminta rahoitetaan liikennevahinkoasioiden osalta Liikennevakuutuskeskukselta ja potilasvahinkoasioiden osalta Potilasvakuutuskeskukselta perittävällä maksulla. Finanssivalvonta vahvistaa Liikennevakuutuskeskukselta ja

Potilasvakuutuskeskukselta perittävien maksujen suuruuden. Lautakunnan rahoituksessa ja sen toiminnassa muutoin noudatettujen menettelytapojen valvonta kuuluu Finanssivalvonnalle.

LAUTAKUNNAN HALLINTO, YLEISKOKOUKSET, TÄYSISTUNNOT JA JAOSTOJEN KOKOUKSET

Vuonna 2021 lautakunnan yleiskokous kokoontui 5 kertaa. Lautakunnan työjärjestys vahvistettiin ensimmäisessä yleiskokouksessa 18.2.2021. Lakimääräisten nimenkirjoittajien lisäksi yleiskokous antoi lautakunnan nimenkirjoitusoikeuden hallintopäällikkö Suvi Miettuselle kokouksessaan 16.4.2021. Toimintavuoden aikana yleiskokous antoi kaikkiaan 10 lähinnä liikennevahinkojen korvaamiseen liittyvää soveltamisohjetta.

Lautakunnan hallintojaosto kokoontui 8 kertaa. Hallintojaostoon kuuluvat liikenne- ja potilasvahinkolautakunnasta annetun asetuksen nojalla puheenjohtaja ja päätoiminen varapuheenjohtaja sekä enintään neljä muuta yleiskokouksen määräämää jäsentä. Hallintojaoston jäseniä olivat päätoimisen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan lisäksi Päivi Salo, Marja-Liisa Judström, Antti T. Leinonen ja Pasi Nieminen. Varajäseninä toimivat Mika Falck, Jussi Haapala, Jyrki Kössi ja Juhani Puurunen.

Liikennevahinko-osasto piti 3 täysistuntokokousta, joissa käsiteltiin 6 ratkaisusuositusta ja annettiin yksi lausunto tuomioistuimelle.

Liikennevahinko-osastolla on kolme jaostoa, joista yhdessä käsitellään ortopedisiin liikennevahinkovammoihin liittyviä korvauskysymyksiä, toisessa neurologisiin liikennevahinkovammoihin liittyviä korvauskysymyksiä, ja kolmannessa esinevahinkoihin ja korvausvastuun jakautumiseen liittyviä korvauskysymyksiä. Jaostojen kokouksia oli 90, joissa käsiteltiin yhteensä 1 609 ratkaisusuosituspyyntöä. Jaoston ulkopuolisia puheenjohtaja-lakimiesratkaisuja tehtiin liikennevahinko-osastolla 79 kpl.

Potilasvahinko-osastolla on samoin kolme jaostoa. Osasto piti 7 täysistuntokokousta, joissa käsiteltiin 44 ratkaisusuositusta. Potilasvahinko-osastolla oli 47 jaoston kokousta, joissa käsiteltiin yhteensä 823 ratkaisusuosituspyyntöä. Jaoston ulkopuolisia puheenjohtaja-lakimiesratkaisuja tehtiin potilasvahinko-osastolla 45 kpl. Vireille tulleita asioita päätettiin lisäksi muulla tavoin potilasvahinko-osastolla 10 kpl.

HENKILÖSTÖ

Päätoimisen puheenjohtajan ja päätoimisen varapuheenjohtajan lisäksi lautakunnassa työskenteli toimintavuoden aikana esittelijöiden lähiesimiehenä hallintopäällikkö ja 1.11.2021 alkaen valmistelijöiden lähiesimiehenä vastaava lakimies. Henkilöstön (pois lukien päätoiminen puheenjohtaja ja päätoiminen varapuheenjohtaja) keskimääräinen lukumäärä oli 26, joista liikennevahinko-osastolla 12 ja potilasvahinko-osastolla 14. Valmistelijoina toimivia toimistosihiteereitä oli keskimäärin liikennevahinko-osastolla 2 ja potilasvahinko-osastolla 5. Valmistelijoista yksi toimii valmistelutyön ohessa tietojärjestelmäkoordinaattorina, yksi henkilöstö-

hallintoassistenttina, lisäksi yksi esittelijöistä toimi päätehtävänsä ohella tietosuojavastaavana. Kaksi esittelijää oli sivutoimisessa työsuhteessa.

Liikennevahinko-osaston päätoimiset esittelijäresurssit olivat 31.12.2021 ilman sivutoimisia 7,8 henkeä täysiaikaisesti. Potilasvahinko-osaston esittelijäresurssit 31.12.2021 olivat 7,9 henkeä.

Lautakunnan palveluksessa oli 31.12.2021 päätoiminen puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja mukaan lukien yhteensä 34 henkeä, joista toistaiseksi jatkuvassa työsuhteessa 23 henkeä ja määräaikaisessa työsuhteessa 11 henkeä. Toimi- yms. vapailla oli 5 henkeä.

Lautakunnan jäsenenä 31.12.2021 olleet henkilöt on lueteltu liitteessä 1.

Lautakunnalla on myös potilasvahinko-osaston täysistunnon nimeämiä pysyviä asiantuntijoita eri lääketieteen erikoisaloilta ja heidän lisäksi muita asiantuntijoita. Vuoden 2021 lopussa lautakunnalla oli 70 pysyvää asiantuntijaa.

TOIMINTA

Koronapandemia ei oleellisesti haitannut lautakunnan ratkaisutoimintaa. Etätyöskentely vaikeutti jossain määrin yhdistymisen toteutusta käytännössä ja pakotti lykkäämään eräitä kehityshankkeita. Suurin osa kokouksista toteutettiin etäkokouksina.

Vuoden alkuvaiheessa tehtiin yhdistymisen vaatimia hallinnollisia ja sopimuksiin liittyviä muutoksia.

Työjonojen purkuun oli varauduttu lisäämällä esittelijöiden määrää etenkin potilasvahinko-osastolla määräaikaisten työsuojimusten avulla, mutta tavoite lisätä ratkaisujen määrää ja lyhentää käsittelyaikoja ei toteutunut muun muassa esittelijöiden vaihtuvuuden vuoksi. Liikennevahinko-osastolla lääketieteen asiantuntijoiden saatavuudessa jäseniksi oli haasteita, eikä yhtä varajäsenen tehtävää saatu toimintavuoden aikana täytettyä.

Vuoden 2021 aikana siirryttiin työasemaympäristön ulkoistettuun hallintaan ja etätukeen, uusittiin päätelaitteita ja päivitettiin käyttöjärjestelmä.

Lautakunnan uudet verkkosivut avattiin kesäkuussa 2021, mutta niiden sisällöntuotantoa jatkettiin koko vuoden ajan. Verkkosivuilta voi tilata myös lautakunnan sähköisen uutiskirjeen, jossa on tietoa muun muassa julkaistuista ratkaisusuosituksista ja soveltamisohjeista.

Lautakunta muutti lokakuussa 2021 alkaen entisen potilasvahinkolautakunnan täysin uudistettuihin toimitiloihin. Vuoden aikana töitä tehtiin valtaosin etänä, ja etätyöskentely läsnätyön ohella tulee myös jatkamaan henkilöstön etätyöskentelyä koskevaan kyselyyn antamien vastausten perusteella. Muuttuvat tavat tehdä työtä on otettu huomioon myös toimitila- ja työvälineratkaisuissa.

Keväällä 2021 suoritettiin työn kuormitustekijöitä ja voimavaroja koskenut

henkilöstökysely, ja sen tuloksia sekä kehitysideoita on syyskaudella työstetty henkilöstön kesken.

Lautakunnassa on henkilöstön ammattitaitoa kehittävää koulutusta suunnitteleva ryhmä. Tänä vuonna aiheena oli mm. yrittäjän ansionmenetyksen korvaaminen.

Työhyvinvointia edistettiin myös tukemalla henkilöstön liikunta- ja kulttuuriharrastuksia.

TALOUS

Lautakunnan toimintakulut olivat 3 940 196,06 euroa (vuonna 2020 yhteensä 3 374 097,43 €). Näistä liikennevahinko-osaston osuus oli 1 940 748,29 € (1 772 076,05 € vuonna 2020) ja potilasvahinko-osaston osuus 1 999 447,77 € (1 602 021,38 € vuonna 2020). Henkilöstökulujen kulujäämä oli 3 002 742 €, lisätynä 95 308,56 €:n vapaaehtoisilla henkilöstökuluilla henkilöstökulut olivat 3 098 050,56 €. Näihin sisältyvät myös lautakunnan jäsenille ja asiantuntijoille maksetut palkat ja palkkiot sivukuineen. Henkilöstökulut muodostivat noin 76 % kokonaiskuluista.

Toimintakulut kasvoivat edelliseen tilikauteen verrattuna 566 099 eurolla.

Liikennevahinko-osaston ratkaisukohtaiset kustannukset olivat 1 145 € ja potilasvahinko-osaston ratkaisukohtaiset kustannukset olivat 2 169 €. Tämä kustannus sisältää myös toimintavuoden poikkeuksellisen suuret pitkävaikutteiset investoinnit, joita ei jaksoteta. Osastokohtaiset erot selittyvät käsiteltävien asioiden sisällöllisillä eroilla ja sillä, että potilasvahinkoasioissa hankitaan liikennevahinkoasioita enemmän lautakunnan ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja.

Toimintakulujen toteuma alitti talousarvioon varatut määrärahat (4 424 367 €) n. 484 000 eurolla. Pääasiallisina syinä tähän olivat joidenkin kehityshankkeiden siirtyminen myöhemmin toteutettavaksi, ja ratkaisusuosituspyyntöjen sekä ratkaisusuositusten volyymin ennakoitua pienempi toteuma. Yhdistyneen lautakunnan ensimmäistä talousarviota laadittaessa ei myös ollut tietoa suunniteltujen hankkeiden ja toimintojen toteumasta ja kustannuksista, joten talousarvio oli alun perinkin laadittu varovaisuusperiaatetta noudattaen. Liikennevahinko-osaston kulujäämä alitti talousarvioon varatun määrärahan n. 90 tuhannella eurolla, potilasvahinko-osaston osalta kulujäämän toteuma alitti määrärahan (2 393 433) lähes 394 tuhannella eurolla.

Henkilöstökulut alittivat talousarvioon varatun määrärahan (3 423 867 €) 325 816 €:lla eli n. 9 %:lla. Liikennevahinko-osaston henkilöstökulut olivat 1 495 458,69 €, joka alitti talousarvion 1 567 784 määrärahan n. 72 000 eurolla. Potilasvahinko-osaston henkilöstökulut olivat n. 1 602 592 €, joka alitti talousarvion 1 856 083 €:n määrärahan n. 253 000 eurolla. Alitus selittyy pääosin ennakoitua pienemmästä ratkaisutoiminnan volyymistä, jolloin siihen sidoksissa oleva jäsenten ja asiantuntijoiden palkkiototeuma jäi myös pienemmäksi.

Toimitilakulut ylittivät 258 000 €:n määrärahan 24 527 €:lla. Ylitys johtuu päällekkäisistä toimitilavuokrista. Liikennevahinkolautakunnan nimissä ollut

Kaisaniemenkadun määräaikainen vuokrasopimus jatkuu syksyyn 2022 saakka, eikä tiloihin ole saatu uutta vuokalaista. Muuttokulut jäivät talousarvion varattua määrärahaa pienemmiksi, mikä selittyy sillä, että osa kalustehankinnoista ja muutokuluista siirtyi alkuvuoteen 2022.

Muiden kulujen toteuma oli 937 454,06 €, mikä alitti määrärahan (1 000 500 €) n. 63 000 eurolla. ICT-kustannukset onnistuttiin kilpailutuksella pitämään kohtuullisina. Kulujen alittumisen syynä on myös koronapandemian seurauksena lisääntynyt etätyöskentely ja läsnäkokousten poisjäänti.

Tilinpäätöksessä on pyritty jakamaan kulut mahdollisimman tarkasti potilas- ja liikennevakuutusasioista johtuviksi. Kulut on kohdistettu osastoille joko aiheuttamisperiaatteen mukaisesti tai henkilömäärän perusteella kohdistettuna. Tilinpäätöksen liitetietoina on osastokohtaiset tuloslaskelmat.

Taseeseen on kirjattu omaksi pääomaksi 200 000 €:n käyttöpääoma, jonka tarkoituksena on varmistaa lautakunnan osastojen rahoitustilanne mahdollisissa erityistilanteissa. Tämän menettelyn Finanssivalvonta on hyväksynyt päätöksellään 30.6.2021.

TILASTOT

Vuonna 2021 lautakunnalle saapui 3 101 ratkaisusuositus- ja lausuntopyyntöä (3 058 vuonna 2020). Näistä 2 105 koski liikennevahinkoja (vuonna 2020:2006) ja 996 potilasvahinkoja (1052 vuonna 2020). Lautakunta käsitteli yhteensä 2 617 asiaa, joista liikennevahinkoja oli 1 695 (2 140 vuonna 2020) ja potilasvahinkoja 922 (934 vuonna 2020). Saapuneita ratkaisusuosituspyyntöjä oli siten liikennevahinko-osastolla 410 enemmän kuin ratkaisuja ja potilasvahinko-osastolla 74.

Yksittäinen ratkaisu sisältää usein kannanoton useisiin eri korvausaiheisiin.

Vuoden lopussa vireillä oli 2 908 asiaa, joista 1 721 liikennevahinkoja (1 322 vuonna 2020) ja 1 187 potilasvahinkoja (1 112 vuonna 2020). Vireillä olevien vuodelle 2022 siirtyvien asioiden määrä kasvoi siten 474:lla.

Liitteessä 2 on esitetty saapuneiden ja ratkaistujen asioiden määrät sekä käsitteilyajat eri vuosina.

Liikennevahingot

Vuoden 2021 aikana saapuneista 2 105 ratkaisusuosituspyynnöistä 970 tuli liikennevakuutuslaitoksilta ja 724 vahinkoa kärsineiltä tai korvauksen hakijoilta. Yksi lausuntopyyntö tuli tuomioistuimelta.

Liikennevahinko-osastolla suurimman asiaryhmän muodostivat henkilövahinkoihin liittyvät korvauskysymykset. Käsitellyistä yhteensä 3 093 korvausaiheista henkilövahinkojen osuus oli 2 598 eli noin 86 % (vuonna 2020 90 %) ja esinevahinkojen osuus 425, eli noin 14 %. Näissä luvuissa ei ole mukana 69 puheenjohtaja-lakimiesmenettelyssä ratkaistua asiaa.

Henkilövahingoissa suurimmat korvausaihekohtaiset asiaryhmät olivat kipua ja särkyä ja muuta tilapäistä haittaa koskevat suositukset 623 (791) kappaletta, pysyvää haittaa koskevat suositukset 627 (757) kpl ja pysyvää kosmeettista haittaa koskevat suositukset lausunnot 525 (614) kpl. Esinevahingoissa suurin yksittäinen korvauskysymysryhmä oli korvausvastuun jako, jota koskevia ratkaisusuosituksia tehtiin 253 (268) kappaletta.

Lautakunnan liikennevahinko-osaston ratkaisusuositus poikkesi vakuutuslaitoksen ratkaisusta kaikkiaan 29,17 %:ssa tapauksista. Ratkaisusuositus poikkesi vakuutuslaitoksen kannasta esinevahingoissa 20,84 %:ssa ja henkilövahingoissa 30,53 %:ssa. (30,4 vuonna 2020). Em. luvuissa eivät ole mukana ne tapaukset, joissa ei annettu asiaratkaisua (0,9 % kaikista tapauksista). Muutoksina tilastoidaan kaikki poikkeamat vakuutuslaitoksen kannasta ja myös immateriaalikorvausten euronmääräiset muutokset korvausluokan sisällä. Muutosprosentti lasketaan kaikista käsitellyistä ratkaisusuosituspyyntöistä erottelematta sitä, onko kyseessä vakuutuslaitoksen vai vahinkoa kärsineen tai korvausta hakevan ratkaisusuosituspyyntö.

Liikennevahinko-osastolla käsiteltyjen korvausaiheiden määrät ja muutosprosentit on esitetty liitteessä 3.

Vuoden lopussa vireillä oli 1 721 (31.12.2020: 1 319) ratkaisusuosituspyyntöä.

Liikennevahinko-osaston ratkaisemien asioiden kokonaiskäsitelyaika vuonna 2021 oli 235 (224 vuonna 2020) vuorokautta ratkaisusuosituspyyntön saapumisesta ratkaisusuosituksen lähettämiseen. Siitä ajasta lautakunnasta riippumatonta käsitelyaikaa (mm. lykkäyspyynnöt) oli 35 vrk (33 vrk vuonna 2020), joten varsinainen käsitelyaika oli 200 vrk.

Lautakunnalle saapui toimintavuonna kuusi ilmoitusta siitä, ettei liikennevakuutuslaitos noudata lautakunnan ratkaisusuositusta (9 vuonna 2020). Näistä 5 tuli yhdeltä ja samalta vakuutusyhtiöltä.

Potilasvahingot

Vuoden 2021 aikana tehdyissä 922 ratkaisussa ratkaisusuosituksen pyytäjänä oli korvauksen hakija 790 tapauksessa, potilasvakuutuskeskus 111 tapauksessa, ja vakuutuksenottaja 19 tapauksessa. Lisäksi yhdessä tapauksessa ratkaisusuosituksen pyytäjänä oli muu vakuutuslaitos ja yksi lausuntopyyntö tuli tuomioistuimelta.

Kolme yleisintä korvausaihetta olivat ansionmenetykset (62 ratkaisua), pysyvä haitta (41) ja tilapäinen haitta (33).

Korvausperusteen osalta suurin osa tapauksista koski hoitovahinkoja (722), toiseksi eniten infektiovahinkoja (40) ja kolmanneksi eniten vahingon kohtuuttomuutta (10).

Lautakunnan potilasvahinko-osaston ratkaisusuositus poikkesi Potilasvakuutuskeskuksen ratkaisusta kaikkiaan 16,5 %:ssa tapauksista. Korvausperusteratkaisussa (onko kyseessä potilasvahinko) kaikkiaan 549 ratkaisusuosituksesta 55

tapauksessa kyseessä katsottiin olevan potilasvahinko, joten muutosprosentti oli 10. Muutosprosenttiin ei perusteratkaisuissa oleellisesti vaikuttanut se, oliko ratkaisusuositusta pyytänyt potilas, korvauksen hakija vai Potilasvakuutuskeskus.

Korvausmäärien osalta lisäkorvausta suositettiin kaikkiaan 64 tapauksessa, ja lisäkorvausta ei suositettu 121 tapauksessa, joten muutosprosentti oli näissä 34,6.

Lisäksi ratkaisusuositus poikkesi muulla tavoin ratkaisusuosituspyyntöä 20,8 %:ssa. Näissä muutoksissa on mukana esimerkiksi korvattavan vahingon laajuudessa tapahtuneet muutokset tai asian palautukset potilasvakuutuskeskukselle. Näissäkään muutosprosenttiin ei oleellisesti vaikuttanut se, oliko ratkaisusuositusta pyytänyt potilas, korvauksen hakija vai Potilasvakuutuskeskus.

Vuoden lopussa vireillä oli 1 187 (31.12.2020: 1 112) ratkaisusuosituspyyntöä.

Potilasvahinko-osaston ratkaisemien asioiden kokonaiskäsittelyaika vuonna 2021 oli 439 vuorokautta (362 vrk vuonna 2020) ratkaisusuosituspyyntöön saapumisesta ratkaisusuosituksen lähettämiseen. Lautakunnasta riippumatonta käsittelyaika (mm. lykkäyspyynnöt) ei asianhallintajärjestelmästä ole mahdollista saada erikseen selvitettyä.

LIIKENNEVAHINKO-OSASTON KESKEISET TUNNUSLUVUT 2021

Saapuneet ratkaisusuositus- ja lausuntopyynnöt: 2 105 (vuonna 2020: 2 006)

Ratkaisuja: 1 695 (vuonna 2020: 2 140)

Vireillä 31.12.2021: 1 721 (31.12.2020: 1 319)

Keskimääräinen käsittelyaika: 235 vrk (vuonna 2020 225 vrk), josta lautakunnasta riippumatonta käsittelyaika 35 vrk.

Toimintakulut vuonna 2021: 1 940 748,29 € (2020: 1 772 076 €).

Ratkaistun asian keskimääräinen kustannus: 1 144 € (vuonna 2020 828 €).

Keskimääräinen henkilöstön määrä: 12 henkeä.

POTILASVAHINKO-OSASTON KESKEISET TUNNUSLUVUT

Saapuneet ratkaisusuositus- ja lausuntopyynnöt: 996 (vuonna 2020: 1 052)

Ratkaisuja: 922 (vuonna 2020:934)

Vireillä 31.12.2021: 1 187 (31.12.2020: 1 112)

Keskimääräinen käsittelyaika: 439 vrk (vuonna 2020 362 vrk)

Toimintakulut vuonna 2021: 1 999 447,77 € (2020: 1 602 000 €).

Ratkaistun asian keskimääräinen kustannus: 2 169 € (vuonna 2020 1 715 €).

Keskimääräinen henkilöstön määrä: 14 henkeä.